Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

2 декември 2025 година*

„Преюдициално запитване — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Член 7, точка 2 — Специална компетентност по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — Определяне на териториалната компетентност на съд на държава членка — Място на настъпване на вредоносното събитие — Място на настъпване на вредата — Представителен иск за поправяне на вредите, причинени с антиконкурентно поведение, изразяващо се в удържането от оператора на онлайн платформа, предназначена за всички ползватели в държава членка, на прекомерна комисиона върху цената на приложенията и дигиталните продукти, предлагани за продажба през тази платформа — Иск, предявен от квалифицирана организация за защита на колективните интереси на множество ползватели, които не са, но могат да бъдат идентифицирани“

По дело C-34/24

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Rechtbank Amsterdam (Първоинстанционен съд Амстердам, Нидерландия) с акт от 20 декември 2023 г., постъпил в Съда на 18 януари 2024 г., в рамките на производства по дела

Stichting Right to Consumer Justice,

Stichting App Stores Claims

срещу

Apple Distribution International Ltd,

Apple Inc.,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател, T. von Danwitz, заместник-председател, F. Biltgen, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, I. Ziemele, J. Passer, O. Spineanu-Matei (докладчик), M. Condinanzi, F. Schalin, председатели на състави, A. Kumin, N. Jääskinen, Z. Csehi, B. Smulders и S. Gervasoni, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: G. Chiapponi, администратор,

* Език на производството: нидерландски.

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 10 декември 2024 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за Stichting Right to Consumer Justice, от M. A. van Bemmel и C. Jeloschek, advocaten,

– за Stichting App Stores Claims, от R. Meijer и S. Timmerman, advocaten,

– за Apple Distribution International Ltd и Apple Inc., от B. M. Katan, J. S. Kortmann и R. Wesseling, advocaten,

– за нидерландското правителство, от E. M. M. Besselink, M. K. Bulterman и A. Hanje, в качеството на представители,

– за португалското правителство, от C. Alves, P. Barros da Costa и M. J. Castello-Branco, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от S. Noë и W. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 27 март 2025 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).

2 Запитването е отправено в рамките на спорове между две фондации по нидерландското право, установени в Амстердам (Нидерландия), а именно Stichting Right to Consumer Justice и Stichting App Stores Claims, и Apple Distribution International Ltd, дружество по ирландското право, и Apple Inc., дружество по правото на САЩ (наричани по-нататък заедно „Apple“), по повод на установяването на антиконкурентно поведение на ответниците в главното производство и на осъждането им да поправят вредите, които се твърди, че са причинени с това поведение.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображения 15 и 16 от Регламент № 1215/2012 гласят:

„(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. Местоживеенето на правния субект трябва да се определя автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат спорове за компетентност.

(16) Наред с местоживеенето на ответника следва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто правораздаване. С наличието на тясна връзка следва да се гарантира правна сигурност и да се избягва възможността срещу ответника да бъде подаден иск в съд на държава членка, която той не би могъл разумно да предвиди. Това е важно, особено при спорове относно извъндоговорни задължения, произтичащи от нарушения на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, включително клеветата“.

4 Глава II от този регламент е озаглавена „Компетентност“ и съдържа по-специално раздел 1, озаглавен „Общи разпоредби“, и раздел 2, озаглавен „Специална компетентност“. Член 4, параграф 1 от посочения регламент, включен в раздел 1, предвижда:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

5 Съгласно член 5, параграф 1 от същия регламент, който също е включен в посочения раздел 1:

„Срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава“.

6 Глава II, раздел 2 от Регламент № 1215/2012 включва член 7, който гласи:

„Срещу лице, което има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в друга държава членка:

1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

[…]

2) по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие;

[…]“.

Нидерландското право

7 Wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de afwikkeling van massaschade in een collectieve actie mogelijk te maken (Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie) (Закон за изменение на Гражданския кодекс и на Гражданския процесуален кодекс с цел да се позволи уреждането на масови вреди чрез колективен иск (Закон за уреждането на масови вреди чрез колективен иск) от 20 март 2019 г. (Stb. 2019, бр. 130) влиза в сила на 1 януари 2020 г. и е изменен, считано от 25 юни 2023 г., за целите на транспонирането в нидерландското право на Директива (ЕС) 2020/1828 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2020 година относно представителни искове за защита на колективните интереси на потребителите и за отмяна на Директива 2009/22/ЕО (ОВ L 409, 2020 г., стр. 1).

8 Съгласно член 3:305a от Burgerlijk Wetboek (Граждански кодекс), в редакцията му, приложима към споровете в главното производство (наричан по-нататък „BW“):

„1. Фондация или сдружение (юридическо лице) може да предяви иск в защита на сходни интереси на други лица, при условие че защитава тези интереси в съответствие със своя устав или учредителен акт и че посочените интереси са гарантирани в достатъчна степен.

[…]

3. Искът на юридическо лице по параграф 1 е допустим само ако:

[…]

b. има достатъчно тясна връзка с нидерландския правен ред. Връзката с нидерландския правен ред е достатъчно тясна, когато:
   1° юридическото лице представи достатъчно убедителни доказателства, че по-голямата част от лицата, чиито интереси се защитават посредством иска, имат обичайно местопребиваване в Нидерландия, или
   2° лицето, срещу което е предявен искът, има местоживеене в Нидерландия и допълнителни обстоятелства свидетелстват за достатъчна връзка с нидерландския правен ред, или
   3° събитията (или събитието), с които е свързан искът, са настъпили в Нидерландия,

[…]“.

9 Член 220, параграф 1 от Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Граждански процесуален кодекс), в редакцията му, приложима към споровете в главното производство (наричан по-нататък „Rv“), предвижда:

„По дела между едни и същи страни и с един и същ предмет, които вече са висящи пред друг общ съд от същата степен, или когато делото има връзка с висящо дело пред друг общ съд от същата степен, може да се поиска препращане на делото на този друг съд. По тези дела съдът може също така да пристъпи служебно към препращане, след като е изслушал страните. Такова препращане е възможно и когато едното от делата е висящо пред kantonrechter [(кантонален съд)], а другото — не“.

10 Дял 14a от Rv включва членове 1018b—1018f, които уточняват процесуалните правила относно колективния иск.

11 Съгласно член 1018c, параграф 5 от Rv:

„Колективният иск се разглежда по същество само ако и след като съдът е преценил:

a) че ищецът изпълнява условията за допустимост по член 305a, параграфи 1—3 от книга 3 от [BW] или условията за допустимост, които трябва да бъдат изпълнени съгласно параграф 6 на настоящия член;

b) че ищецът е представил достатъчно убедителни доказателства, че воденето на производство по колективния иск е по-ефективно и ефикасно от предявяването на индивидуален иск, защото фактическите и правните въпроси, на които трябва да се отговори, са достатъчно общи, броят лица, чиито интереси се защитават посредством иска, е достатъчен, а ако се иска обезщетение за вреди, тези лица, самостоятелно или съвместно, имат достатъчно значим финансов интерес;

c) че колективният иск на пръв поглед не страда от пороци към момента на отнасянето на спора пред съда.

[…]“.

12 Член 1018e от Rv гласи:

„1. Съдът определя за изключителен защитник на интересите ищеца, който е най-подходящ сред ищците, предявили колективен иск по член 1018c или член 1018d […].

2. Освен това съдът оценява точното съдържание на колективния иск, коя е точно определената група от лица, чиито интереси са представлявани от изключителния защитник на интересите по този колективен иск, и дали естеството на колективния иск, свързан с определено място, обосновава делото да бъде разгледано от друг съд.

3. Ищецът, определен за изключителен защитник на интересите, действа в такова производство в защита на интересите на всички лица, принадлежащи към посочената в параграф 2 точно определена група, и като представител на ищците, които не са определени за изключителен защитник. Ищците, които не са определени за изключителен защитник, продължават да бъдат страни в производството. Изключителният защитник извършва процесуалните действия. Съдът може да реши, че ищците, които не са определени за изключителен защитник, също имат право да извършват процесуални действия.

[…]“.

Споровете в главното производство и преюдициалните въпроси

13 Apple Inc. е дружеството майка на Apple Distribution International, а последното действа като представител на Apple Inc. и дистрибутор на продуктите на Apple в Европейския съюз.

14 Apple произвежда гама от преносими устройства, като например iPhone, iPad и iPod Touch (наричани по-нататък „устройствата на Apple“). Устройствата на Apple работят с операционната система iOS, която е предварително инсталирана на тези устройства и редовно актуализирана.

15 Приложенията и интегрираните в тях дигитални продукти за посочените устройства могат да бъдат закупени в App Store, онлайн платформа за продажби, разработена и управлявана от Apple, която от 2009 г. систематично се инсталира на устройствата на Apple. App Store предлага безплатни и платени приложения, които може да са различни в различните държави и които са разработени или от Apple, или от външни лица (като последните са наричани по-нататък „разработчиците“). По принцип плащанията за придобиването на тези приложения се извършват чрез платежната система на App Store.

16 За да продават приложенията си в App Store, където те се предлагат изключително, разработчиците трябва да сключат споразумение с Apple Inc. Продажната цена на тези приложения се определя въз основа на установена от Apple скала и се получава посредством платежната система на App Store. Apple удържа комисиона в размер, според случая, на 15% или 30 % от тази цена. След удържането на тази комисиона остатъкът се изплаща на разработчиците.

17 Ползвателите на устройства на Apple трябва да създадат потребителски профил (наричан по-нататък „Apple ID“), за да имат достъп до App Store. Когато ползвател има Apple ID, в който Нидерландия е посочена като държава или регион, и влезе в App Store, той се насочва по подразбиране към „онлайн магазина“, създаден конкретно за Нидерландия (наричан по-нататък „App Store NL“). Макар ползвателят теоретично да има възможност да промени държавата, свързана с профила му, за целта той трябва да приеме нови условия и да разполага с метод на плащане, валиден в тази държава.

18 Ищците в главното производство са фондации по нидерландското право, които съгласно съответните си учредителни актове имат за цел по-специално процесуално представителство и защита на интересите на лицата, пострадали от измамни действия или антиконкурентно поведение, и по-конкретно от неправомерно поведение на един или няколко субекта, които са част от групата Apple, както и поправяне на вредите, причинени на тези лица.

19 Тези ищци сезират Rechtbank Amsterdam (Първоинстанционен съд Амстердам, Нидерландия), който е запитващата юрисдикция, с два представителни иска за установяване, че ответниците в главното производство са действали незаконосъобразно по отношение на ползвателите на приложения, работещи с операционната система iOS, както и за осъждането им да поправят твърдените вреди, причинени по този начин.

20 В подкрепа на исканията си ищците в главното производство твърдят, че Apple има господстващо положение на пазара за разпространение (дистрибуция) на приложения за устройствата на Apple и относно платежната система на App Store. Apple злоупотребявало с това положение, удържайки прекомерна комисиона от 30 % от цената, платена за придобиването на тези приложения, в нарушение на член 102 ДФЕС. Като пристъпвало към вертикално определяне на цени, това дружество нарушавало и член 101 ДФЕС. Заради това антиконкурентно поведение ползвателите на посочените приложения претърпели вреди.

21 Apple оспорва компетентността на запитващата юрисдикция да разгледа споровете в главното производство, и изтъква, че тази юрисдикция не може да има компетентност на основание член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, тъй като твърдяното вредоносно събитие не е настъпило в Нидерландия, и по-конкретно в Амстердам, защото никакво значимо събитие не се е случило в тази държава или в този град. При условията на евентуалност Apple поддържа, че посочената юрисдикция може да има компетентност само за исковете относно ползвателите, извършили покупки в Амстердам през App Store NL. За всички останали искове запитващата юрисдикция нямала международна, нито териториална компетентност въз основа на тази разпоредба.

22 С междинно решение от 16 август 2023 г. запитващата юрисдикция приема, че споровете в главното производство попадат в приложното поле на Регламент № 1215/2012, доколкото исканията са насочени срещу Apple Distribution International, чието седалище е на територията на друга държава членка, а именно Ирландия. За сметка на това тази юрисдикция уточнява, че що се отнася до Apple Inc., компетентността ѝ се определя съгласно националното право.

23 В този контекст тя припомня, че съгласно практиката на Съда член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 предвижда компетентност на съда както по мястото на настъпване на събитието, причинило твърдяната вреда, така и по мястото на настъпване на тази вреда, поради което ищецът има избор да предяви иска си срещу ответника пред единия или другия съд.

24 На първо място, по отношение на мястото на настъпване на събитието, причинило твърдяната вреда, запитващата юрисдикция приема, че що се отнася до оплакването за нарушение на член 101 ДФЕС, не е от нейната компетентност да разгледа споровете в главното производство поради невъзможността да се установи конкретно настъпило в Нидерландия събитие, при което или е било окончателно сключено твърдяното забранено споразумение, или е била направена уговорка, която сама по себе си е събитието, причинило предполагаемата вреда.

25 За сметка на това, що се отнася до оплакването за нарушение на член 102 ДФЕС, тази юрисдикция приема, че в съответствие с решение от 5 юли 2018 г., flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533), събитието, причинило вредата, е в Нидерландия, тъй като действията, предприети от Apple за извършването на злоупотребата с господстващо положение, са извършени на територията на тази държава членка. В това отношение посочената юрисдикция по същество счита, че App Store NL е предназначен конкретно за нидерландския пазар и също така използва нидерландски език. Освен това същата юрисдикция посочва, че Apple Distribution International действа като изключителен дистрибутор и като комисионер за приложенията на разработчиците и съответно предлага тези приложения в App Store NL.

26 Ето защо запитващата юрисдикция приема, че има международна компетентност да разгледа споровете в главното производство, доколкото те са свързани с твърдяното нарушение на член 102 ДФЕС.

27 На второ място, по отношение на мястото на настъпване на вредата запитващата юрисдикция уточнява, че в главното производство първоначалната и пряка вреда се състои в твърдяна прекомерно висока цена, плащана от ползвателите при покупката на приложенията в App Store NL.

28 В това отношение тази юрисдикция отбелязва, най-напред, че разграничението между оплакванията за нарушение на член 101 ДФЕС и тези за нарушение на член 102 ДФЕС е без значение за определянето на мястото на настъпване на твърдяната вреда.

29 По-нататък, като се позовава по-специално на решение от 5 юли 2018 г., flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533), тя припомня, че когато засегнатият от антиконкурентното поведение пазар се намира в държавата членка, на чиято територия е настъпила тази вреда, трябва да се приеме, че мястото на настъпване на вредата се намира в тази държава членка.

30 Накрая, тъй като повечето ползватели, извършили покупки в App Store NL, пребивават или са установени в Нидерландия и при покупката са платили посредством нидерландски банкови сметки, посочената юрисдикция заключава, че същата вреда е претърпяна в Нидерландия.

31 Следователно запитващата юрисдикция приема, че има международна компетентност да разгледа споровете в главното производство въз основа на мястото на настъпване на вредата.

32 Тази юрисдикция обаче уточнява, че макар да е успяла да установи по този начин международната си компетентност да разгледа споровете в главното производство, тя трябва да провери и териториалната си компетентност, тъй като съгласно решение от 15 юли 2021 г., Volvo и др. (C-30/20, EU:C:2021:604), член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 пряко и непосредствено предоставя както международна, така и териториална компетентност.

33 За тази цел запитващата юрисдикция иска да се установи, първо, къде в Нидерландия се намира мястото на събитието, причинило твърдяната вреда, или мястото на нейното настъпване. Тя констатира, че видно от решение от 15 юли 2021 г., Volvo и др. (C-30/20, EU:C:2021:604), мястото на придобиване на вещ или — в случай на придобивания на няколко места — седалището на увредената страна може да послужи за определяне на компетентния съд. В настоящия случай, що се отнася до извършените чрез онлайн платформа покупки на приложения, които могат да бъдат свалени в целия свят, място на придобиване е трудно за идентифициране, което налага териториално компетентният съд да бъде определен с оглед на седалището на купувача/ползвателя.

34 В главното производство обаче такъв критерий за привързване може да доведе до разпределяне на компетентността за разглеждане на представителните искове между съдилищата на единадесетте съдебни района в Кралство Нидерландия, като всеки съд бъде компетентен само за купувачите/ползвателите, които пребивават или са установени в неговия съдебен район. Според запитващата юрисдикция подобна ситуация би увеличила риска от противоречащи си съдебни актове и би накърнила както процесуалната икономия, така и доброто правораздаване.

35 Второ, тази юрисдикция поставя въпроса дали обстоятелството, че представителен иск е предявен от юридическо лице, което защитава колективни интереси, позволява компетентността за разглеждане на такъв иск да бъде привързана към седалището на това лице, или в такъв случай са релевантни други критерии за привързване. В това отношение тя иска да се установи дали обстоятелството, че разглежданите в главното производство представителни искове са предявени съгласно член 3:305a от BW от юридическо лице,

което не действа като цесионер или представител, а разполага със собствено право на иск в полза на неопределен кръг от лица, има някакво значение за целите на определянето на териториалната компетентност в съответствие с член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.

36 Трето, ако тълкуването на последната разпоредба доведе до установяване на компетентност на няколко съдилища за разглеждане на споровете в главното производство, запитващата юрисдикция иска да се установи дали с оглед на обстоятелството, че нидерландският законодател не е предоставил компетентност за разглеждане на представителни искове само на една специализирана юрисдикция, е възможно да се приложи норма на националното право, позволяваща препращането само на един съд на няколко иска с един и същ предмет, които първоначално са предявени пред различни съдилища.

37 При това положение Rechtbank Amsterdam (Първоинстанционен съд Амстердам) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) а) Кое място трябва да се квалифицира като място на вредоносното събитие по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент [№ 1215/2012] в случай като разглеждания, в който твърдяната злоупотреба с господстващо положение по смисъла на член 102 ДФЕС в държава членка е извършена чрез продажби през онлайн платформа, управлявана от Apple и предназначена за цялата държава членка, като Apple [Distribution International] действа като изключителен дистрибутор и като комисионер на разработчика и удържа комисиона от покупната цена? Относим ли е в това отношение фактът, че онлайн платформата по принцип е достъпна в целия свят?

б) Променя ли нещо в тази насока фактът, че в [главното производство] са налице искове, предявени от юридическо лице съгласно член 3:305a от BW, целта на което по силата на собственото му право е да представлява колективните интереси на множество ползватели с местоживеене в различни съдебни райони […] в рамките на една държава членка?

в) Ако въз основа на [първия въпрос, буква а) и/или първия въпрос, буква б)] териториална компетентност в съответната държава членка имат не само едно, а няколко национални съдилища, допуска ли член 7, точка 2 от Регламент [№ 1215/2012] прилагане на националното […] право, което позволява препращането само на един съд в тази държава членка?

2) а) Възможно ли е в случай като разглеждания, в който твърдените вреди са настъпили в резултат от покупката на [приложения] чрез управлявана от Apple онлайн платформа (App Store), като Apple [Distribution International] действа като изключителен дистрибутор и като комисионер на разработчиците и удържа комисиона от покупната цена (и са налице както твърдяна злоупотреба с господстващо положение по смисъла на член 102 ДФЕС, така и твърдяно нарушение на забраната на несъвместими с вътрешния пазар споразумения по смисъла на член 101 ДФЕС), и в който не може да се определи мястото, където са извършени покупките, за критерий за привързване за мястото на настъпване на вредата по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент [№ 1215/2012] да служи само седалището на ползвателя? Или при това положение съществуват и други критерии за привързване за определянето на компетентния съд?

б) Променя ли нещо в тази насока фактът, че в разглеждания случай са налице искове, предявени от юридическо лице съгласно член 3:305a от BW, целта на което по силата на собственото му право е да представлява колективните интереси на множество ползватели с местоживеене в различни съдебни райони […] в рамките на една държава членка?

в) Ако въз основа на [втория въпрос, буква а) и/или втория въпрос, буква б)] териториална компетентност има национален съд в съответната държава членка, който има компетентност само по исковете на една част от ползвателите в тази държава членка, докато по исковете на друга част от ползвателите териториална компетентност имат други съдилища в същата държава членка, допуска ли член 7, точка 2 от Регламент [№ 1215/2012] прилагане на националното […] право, което позволява препращането само на един съд в тази държава членка?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

38 Stichting Right to Consumer Justice поддържа, че поставените преюдициални въпроси биха могли да бъдат обявени за недопустими, тъй като запитващата юрисдикция вече е тълкувала и приложила член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012. Поради това отговор на Съда на тези въпроси нямало да бъде полезен за тази юрисдикция за целите на разрешаването на споровете, с които е сезирана.

39 В това отношение е важно да се припомни, че в рамките на производството, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора в главното производство и трябва да поеме отговорността за последващия правораздавателен акт, може да прецени, предвид особеностите на всяко дело, както необходимостта от преюдициално решение, за да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, тъй като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе. Ето защо въпросите, които се отнасят до правото на Съюза, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправено от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решения от 13 юли 2000 г., Idéal tourisme, C-36/99, EU:C:2000:405, т. 20, и от 24 юни 2025 г., GR REAL, C-351/23, EU:C:2025:474, т. 45 и цитираната съдебна практика).

40 В настоящия случай, след като установява, че нидерландските съдилища, включително самата тя, могат да се основат на международната си компетентност, за да разгледат споровете в главното производство, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи кое от тези съдилища има териториална компетентност по мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, или по мястото на настъпване на вредата по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.

41 В това отношение, като отбелязва, че има компетентност да разгледа представителните искове в главното производство, стига съответните ползватели да пребивават или да са установени в нейния съдебен район, запитващата юрисдикция същевременно счита, че е

налице разумно съмнение по въпроса дали съгласно посочения член 7, точка 2 е от нейната компетентност да разгледа тези искове по отношение на ползвателите, чието местоживеене или седалище се намира в Нидерландия, но извън нейния съдебен район.

42 Ето защо поставените въпроси са релевантни за решаването на споровете в главното производство. Следователно тези въпроси са допустими.

По същество

Предварителни бележки

43 Следва да се припомни, че тъй като с Регламент № 1215/2012 се отменя и заменя Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 23, том 3, стр. 74), който от своя страна заменя Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последващите конвенции във връзка с присъединяването на нови държави членки към нея, даденото от Съда тълкуване на разпоредбите на тези два правни акта се отнася и за Регламент № 1215/2012, когато тези разпоредби могат да се квалифицират като „еквивалентни“ на разпоредбите на последния регламент (решение от 16 май 2024 г., Топлофикация София (Понятие за местоживеене на ответника), C-222/23, EU:C:2024:405, т. 49 и цитираната съдебна практика). Именно такъв е случаят с член 5, точка 3 от Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела и от Регламент № 44/2001, от една страна, и член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, от друга (решение от 9 юли 2020 г., Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, т. 22 и цитираната съдебна практика).

44 Съгласно постоянната съдебна практика правилото за специална компетентност, предвидено в член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 — което позволява на ищеца, като изключение от установеното в член 4 от този регламент общо правило за компетентност на съдилищата по местоживеенето на ответника, да предяви иска си по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие — трябва да се тълкува самостоятелно и стриктно (решения от 12 май 2021 г., Vereniging van Effectenbezitters, C-709/19, EU:C:2021:377, т. 24, и от 22 февруари 2024 г., FCA Italy и FPT Industrial, C-81/23, EU:C:2024:165, т. 23 и цитираната съдебна практика).

45 Това правило за специална компетентност се основава на наличието на особено тясна връзка между спора и съдилищата по мястото, където е настъпило вредоносното събитие, която обосновава предоставянето на компетентност на тези съдилища за целите на доброто правораздаване и надлежната организация на производството (решения от 16 юли 2009 г., Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, т. 24, и от 22 февруари 2024 г., FCA Italy и FPT Industrial, C-81/23, EU:C:2024:165, т. 24 и цитираната съдебна практика).

46 Всъщност по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт съдът по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, по принцип е най-подходящият да се произнесе, по-специално поради близостта на спора и улесненото събиране на доказателства (вж. решения от 1 октомври 2002 г., Henkel, C-167/00, EU:C:2002:555, т. 46, и от 22 февруари 2024 г., FCA Italy и FPT Industrial, C-81/23, EU:C:2024:165, т. 25 и цитираната съдебна практика).

47 Важно е също така да се припомни, че понятието „място, където е настъпило […] вредоносното събитие“ се отнася едновременно до мястото на настъпване на вредата и до мястото на настъпване на събитието, причинило тази вреда, поради което ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред съда в едното или другото място (решения от 30 ноември 1976 г., Bier, 21/76, EU:C:1976:166, т. 24 и 25, и от 6 октомври 2021 г., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, т. 65 и цитираната съдебна практика). Тези две места могат да създадат съществена връзка от гледна точка на съдебната компетентност, тъй като всяко от тях може, в зависимост от обстоятелствата, да бъде източник на особено полезна за доказването и организацията на процеса информация (решение от 25 октомври 2011 г., eDate Advertising и др., C-509/09 и C-161/10, EU:C:2011:685, т. 41 и цитираната съдебна практика).

48 В практиката си относно определянето на мястото на настъпване на вредоносното събитие в случай на имуществени вреди, причинени от злоупотреба с господстващо положение по смисъла на член 102 ДФЕС, Съдът приема, че събитието, причинило вредата, се изразява в извършването на тази злоупотреба, т.е. в действия, предприети от господстващото предприятие за нейното прилагане на практика, по-специално чрез предлагане и прилагане на хищническо ценообразуване на съответния пазар (вж. в този смисъл решение от 5 юли 2018 г., flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, т. 52).

49 Що се отнася до мястото на настъпване на такава вреда, Съдът приема, че когато засегнатият от антиконкурентното поведение пазар се намира в държавата членка, на чиято територия се претендира, че е настъпила твърдяната вреда, следва да се приеме, че мястото на настъпване на вредата се намира в тази държава членка. Той уточнява, че това решение, основано на съответствието на тези два елемента, всъщност отговаря на целите за близост и предвидимост на правилата за компетентност. Всъщност, от една страна, съдилищата на държавата членка, в която е засегнатият пазар, се намират в най-добра позиция за разглеждането на такива искове за обезщетения, и от друга страна, икономическият оператор, който има антиконкурентно поведение, може разумно да очаква срещу него да бъде предявен иск пред съдилищата по мястото, където неговото поведение е нарушило правилата за здравословна конкуренция (вж. в този смисъл решение от 5 юли 2018 г., flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, т. 40).

50 Съдът също така е постановил, че видно от самия текст на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, тази разпоредба предоставя пряко и непосредствено както международна, така и териториална компетентност на съда по мястото на настъпване на вредата (решение от 15 юли 2021 г., Volvo и др., C-30/20, EU:C:2021:604, т. 33)

По втория въпрос, букви а) и б)

51 С втория си въпрос, букви а) и б), които трябва да се разгледат най-напред, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи как следва да се тълкува член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, за да се идентифицира в рамките на пазара на държава членка, за

който се твърди, че е засегнат от антиконкурентно поведение, изразяващо се в удържането от оператора на онлайн платформа, предназначена за всички установени в тази държава ползватели, на прекомерна комисиона върху цената на приложенията и интегрираните в тях дигитални продукти, предлагани за продажба през тази платформа, съдът, който има териториална компетентност по мястото на настъпване на вредата, за да разгледа представителен иск, предявен от квалифицирана организация за защита на колективните интереси на множество ползватели, които не са, но могат да бъдат идентифицирани.

52 Като начало следва да се отбележи, че както следва от преюдициалното запитване и без да се засяга преценката на фактите, която запитващата юрисдикция ще трябва да извърши, твърдяната в главното производство вреда се изразява по същество във високи разходи, плащани от ползвателите на устройствата на Apple при покупката на приложение в App Store NL поради въздействието върху покупната цена на прекомерна комисиона, наложена от Apple на разработчиците.

53 В своето междинно решение от 16 август 2023 г. запитващата юрисдикция установява също така, че поне що се отнася до оплакването за нарушение на член 102 ДФЕС, пазарът, засегнат от изтъкнатото от ищците в главното производство антиконкурентно поведение, съответства на нидерландския пазар, като по същество тя приема, че App Store NL е бил създаден конкретно за този пазар, че използва нидерландски език при предлагането на приложенията за продажба на ползвателите, разполагащи със свързан с Нидерландия Apple ID, и че Apple Distribution International действа като изключителен дистрибутор и като комисионер за тези приложения на тази платформа.

54 На първо място, що се отнася до естеството на твърдяната вреда, от практиката на Съда е видно, че следва да се прави разграничение между, от една страна, първоначалната вреда, произтичаща пряко от причинилото вредата събитие, чието място на настъпване може да обоснове компетентността на съда на това място съгласно член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, и от друга страна, последващите неблагоприятни последици, които не биха могли да обосновят предоставянето на компетентност съгласно тази разпоредба (решение от 22 февруари 2024 г., FCA Italy и FPT Industrial, C-81/23, EU:C:2024:165, т. 28 и цитираната съдебна практика). Макар да се приема, че понятието „мястото, където е настъпило […] вредоносното събитие“, по смисъла на тази разпоредба може да се отнася както до мястото на настъпване на вредата, така и до мястото на събитието, причинило вредата, това понятие не може да се тълкува толкова широко, че да обхваща всяко място, където се усещат вредните последици от събитие, което вече е причинило вреда, действително настъпила на друго място (решение от 19 септември 1995 г., Marinari, C-364/93, EU:C:1995:289, т. 14).

55 В това отношение, както е приела запитващата юрисдикция, вреда, изразяваща се по същество в по-високи разходи, които произтичат от удържането на големи комисиони от разработчиците и които оказват въздействие върху цената за крайните ползватели на приложенията, работещи с операционната система iOS, очевидно е непосредствена последица от антиконкурентното поведение, изтъкнато от ищците в главното производство, и представлява пряка вреда, която по принцип би могла да обоснове международната и териториалната компетентност на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е настъпила.

56 На второ място, що се отнася до настъпването на тази вреда, както бе припомнено в точка 49 от настоящото решение, Съдът е постановил, че когато засегнатият от антиконкурентното поведение пазар се намира в държавата членка, на чиято територия е настъпила твърдяната вреда, за целите на определянето на международната компетентност на съда следва да се счита, че мястото на настъпване на вредата по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 се намира в тази държава членка.

57 В съответствие с тази съдебна практика запитващата юрисдикция е приела, че нидерландските съдилища имат международна компетентност да разгледат споровете в главното производство.

58 При все това с оглед на даденото от Съда тълкуване на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, припомнено в точка 50 от настоящото решение, според което тази разпоредба предоставя пряко и непосредствено както международна, така и териториална компетентност, запитващата юрисдикция поставя въпроса кое или кои от тези международно компетентни съдилища имат териториална компетентност да разгледат този спор.

59 В това отношение е важно да се припомни, че във връзка с иск за поправяне на вредите, причинени от тайни споразумения относно определянето и увеличаването на цените на вещи, Съдът е постановил, че в рамките на пазара, засегнат от тези тайни споразумения, международна и териториална компетентност да разгледа такъв иск — въз основа на мястото на настъпване на вредата — има или съдът, в чийто съдебен район се намира мястото на придобиване от смятащото се за увредено предприятие на вещите, засегнати от посочените споразумения, или — в случай на придобивания от това предприятие на няколко места — съдът, в чийто съдебен район се намира седалището на въпросното предприятие (вж. в този смисъл решение от 15 юли 2021 г., Volvo и др., C-30/20, EU:C:2021:604, т. 43).

60 В настоящия случай следва да се отбележи, първо, че тези критерии за привързване не могат да се приложат mutatis mutandis в случая, какъвто е разглежданият в главното производство, на придобиване на дигитални продукти през онлайн платформа от неопределен брой физически и/или юридически лица, които не са идентифицирани към момента на предявяване на иска.

61 Ето защо трудностите при прилагането на посочените критерии за привързване изискват последните да бъдат адаптирани с цел да се запази полезното действие на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 и да се допринесе за доброто правораздаване.

62 В настоящия случай, доколкото App Store NL е създаден конкретно за нидерландския пазар и използва нидерландски език при предлагането на приложения за продажба на ползвателите, разполагащи със свързан с Нидерландия Apple ID, като някои от тези приложения са създадени конкретно за този пазар, то за целите на определянето на мястото на настъпване на вредата съгласно член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 може да се приеме, че виртуалното пространство, каквото е App Store NL и в рамките на което са извършени покупките, съответства на цялата територия на посочената държава. Следователно вредата, претърпяна при покупките в това виртуално пространство, може да настъпи на тази територия, при това независимо от мястото, където са се намирали съответните ползватели в момента на съответната покупка.

63 Второ, важно е също така да се посочи, че за разлика от организацията, водила колективния иск, разглеждан по делото, по което е постановено решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), ищците в главното производство не изтъкват множество вземания за обезщетение, които да са им били прехвърлени чрез цесия от идентифицирани лица, пострадали от антиконкурентно поведение.

64 Всъщност, както следва от преюдициалното запитване, съгласно нидерландското право фондация или сдружение, която/което предявява представителен иск, действа в качеството на независим защитник на интересите на лица, които, макар да не са посочени индивидуално, имат сходни интереси. Така тези ищци упражняват свое собствено право, а именно правото да представляват и защитават колективните интереси на „точно определена група“, включваща лица, които не са, но могат да бъдат идентифицирани, а именно ползвателите, независимо дали са потребители или търговци, които са закупили създадени от разработчиците приложения през App Store NL, до който са имали достъп посредством своя свързан с Нидерландия Apple ID, като местоживеенето или седалището на повечето от тези ползватели може да се намира навсякъде на територията на тази държава.

65 Тази група трябва да бъде определена достатъчно точно, за да се позволи на заинтересованите лица да изразят позицията си относно резултата от съответното производство и евентуално да получат обезщетение. В това отношение нидерландското правителство е уточнило в съдебното заседание, че резултатът от производството по представителен иск, насочен към защита на колективните интереси на лица, които не са, но могат да бъдат идентифицирани, обвързва установените в Нидерландия лица, които попадат в тази група и не са изразили воля да не участват в това производство.

66 При тези обстоятелства не може да се изисква от съда — за целите на определянето на териториалната компетентност за разглеждане на такъв иск по мястото на настъпване на вредата по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 — да идентифицира за всяко твърдяно пострадало лице, взето самостоятелно, точното място на настъпване на потенциално претърпяната вреда, при положение че тези пострадали лица не са индивидуализирани към момента, когато този съд проверява компетентността си, нито да пристъпи към идентифицирането на едно или няколко от посочените пострадали лица.

67 Накрая, важно е да се уточни, че противно на твърденията на Apple в писменото му становище, не може да се счита, че невъзможността да се определи мястото на настъпване на вредата по смисъла на посочения член 7, точка 2 за всяко лице, за което се твърди, че е пострадало от антиконкурентно поведение, предполага неприложимост на тази разпоредба. Всъщност, както бе уточнено в точка 62 от настоящото решение, в случая това място съответства на точно определено географско пространство, а именно цялата територия, съответстваща на пазара, засегнат от съответното антиконкурентно поведение, така че не става въпрос за невъзможност да се определи посоченото място, която евентуално да обоснове прилагането на общия критерий за компетентност по член 4, параграф 1 от Регламент № 1215/2012, който е местоживеенето на ответника (вж. по аналогия решение от 19 февруари 2002 г., Besix, C-256/00, EU:C:2002:99, т. 49 и 50).

68 От изложеното дотук следва, че при положения като разглежданите в главното производство всеки съд, който има материална компетентност да разгледа представителен иск, предявен от квалифицирана организация за защита на колективните интереси на

множество ползватели, които не са, но могат да бъдат идентифицирани, има международна и териториална компетентност по мястото на настъпване на вредата по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 да разгледа този иск в неговата цялост.

69 Този извод се потвърждава от целите на Регламент № 1215/2012.

70 В това отношение следва да се припомни, че определянето на мястото на настъпване на вредата с цел да се установи съдът, компетентен в рамките на съответната държава членка да разгледа иск за обезщетение заради антиконкурентно поведение, трябва да отговаря на припомнените в съображения 15 и 16 от този регламент цели за близост и за предвидимост на правилата за компетентност, както и за добро правораздаване (вж. в този смисъл решение от 15 юли 2021 г., Volvo и др., C-30/20, EU:C:2021:604, т. 38 и цитираната съдебна практика).

71 Що се отнася до целта за близост между сезирания съд и предмета на спора, следва да се отбележи, че спецификите на представителните искове в главното производство водят по същество сезирания с тях съд да анализира съществуването на твърдяната вреда спрямо точно определената група, съставена от ползватели, които не са, но могат да бъдат идентифицирани и които са претърпели един и същ вид вреда, произтичаща от антиконкурентно поведение на цялата разглеждана територия. Следователно всеки съд, който има материална компетентност да разгледа такъв иск, има едно и също отношение на близост с предмета на този иск.

72 Този извод отговаря и на изискването за предвидимост, тъй като позволява както на ищеца, така и на ответника да идентифицира компетентните съдилища. В случая, що се отнася до Apple Distribution International, доколкото App Store NL е предназначен конкретно за нидерландския пазар, предвидимо е представителен иск, с който се търси отговорност за покупките, извършени през тази платформа, да бъде предявен пред всеки нидерландски съд, който има материална компетентност.

73 Посоченият извод отговаря и на изискванията за добро правораздаване, доколкото позволява едновременно ефективното водене на производството по спора, събирането и оценката на доказателствата само от един (нидерландски) съд с материална компетентност, сезиран от квалифицирана организация за защита на колективните интереси на множество ползватели, които не са, но могат да бъдат идентифицирани, както и предотвратяването на риска от противоречащи си съдебни актове.

74 В това отношение трябва да се подчертае, че с оглед на особеностите на делата в областта на конкурентното право, и по-специално на обстоятелството, че за предявяването на искове за обезщетение за вреди за нарушение на това право по принцип е необходим сложен фактологичен и икономически анализ, обединяването на индивидуалните претенции може да улесни както упражняването на правото на обезщетение от увредените лица (вж. в този смисъл решение от 28 януари 2025 г., ASG 2, C-253/23, EU:C:2025:40, т. 85), така и задачата на сезирания съд. Така в контекста на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 техническата сложност на правилата, приложими към исковете за обезщетение за вреди поради нарушения на разпоредбите на конкурентното право, може да бъде довод в полза на съсредоточаване на компетентността (решение от 15 юли 2021 г., Volvo и др., C-30/20, EU:C:2021:604, т. 37 и цитираната съдебна практика), по-специално когато исковете се отнасят до практики на оператори, управляващи дигитални платформи.

75 Следователно тази разпоредба допуска прилагането на национални правила, насочени към осигуряването на такова съсредоточаване, по-специално в хипотезата, когато няколко национални юрисдикции са сезирани с представителни искове, предявени от квалифицирани организации (вж. в този смисъл решение от 15 юли 2021 г., Volvo и др., C-30/20, EU:C:2021:604, т. 35).

76 По всички изложени съображения на втория въпрос, букви а) и б) следва да се отговори, че член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на пазара на държава членка, за който се твърди, че е засегнат от антиконкурентно поведение, изразяващо се в удържането от оператора на онлайн платформа, предназначена за всички установени в тази държава ползватели, на прекомерна комисиона върху цената на приложенията и интегрираните в тях дигитални продукти, предлагани за продажба през тази платформа, всеки съд на посочената държава, който има материална компетентност да разгледа представителен иск, предявен от квалифицирана организация за защита на колективните интереси на множество ползватели, които не са, но могат да бъдат идентифицирани, и които са закупили дигитални продукти през посочената платформа, има международна и териториална компетентност по мястото на настъпване на вредата, за да разгледа този иск по отношение на всички тези ползватели.

По първия въпрос и по втория въпрос, буква в)

77 Без да се засяга проверката на фактите, която запитващата юрисдикция следва да извърши, от отговора на втория въпрос, букви а) и б) следва, че тази юрисдикция има компетентност да разгледа предявените пред нея представителни искове, що се отнася до всички ползватели, които са купили приложения през App Store NL, въз основа на мястото на настъпване на вредата по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012. Следователно не е необходимо да се разглежда дали компетентността на посочената юрисдикция може да произтича и от събитието, причинило тази вреда, по смисъла на тази разпоредба, нито дали полезното действие на посочената разпоредба би било накърнено от норма на националното право, позволяваща препращането само на един съд на няколко представителни иска с един и същ предмет, които първоначално са предявени пред различни съдилища.

78 Ето защо не следва да се дава отговор на първия въпрос и на втория въпрос, буква в).

По съдебните разноски

79 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела

трябва да се тълкува в смисъл, че

в рамките на пазара на държава членка, за който се твърди, че е засегнат от антиконкурентно поведение, изразяващо се в удържането от оператора на онлайн платформа, предназначена за всички установени в тази държава ползватели, на прекомерна комисиона върху цената на приложенията и интегрираните в тях дигитални продукти, предлагани за продажба през тази платформа, всеки съд на посочената държава, който има материална компетентност да разгледа представителен иск, предявен от квалифицирана организация за защита на колективните интереси на множество ползватели, които не са, но могат да бъдат идентифицирани, и които са закупили дигитални продукти през посочената платформа, има международна и териториална компетентност по мястото на настъпване на вредата, за да разгледа този иск по отношение на всички тези ползватели.

Подписи